

Vlaamse Beweging

Een verzetsbeweging tegen de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit in Gent.

De vernederlandsing van de Rijksuniversiteit in Gent heeft terecht een belangrijke plaats gekregen in de geschiedschrijving van de Vlaamse Beweging. De ontwikkeling van de gedachte die er aan ten grondslag lag, de strijd die er voor werd gevoerd en tenslotte de oprichting van een Nederlandstalige universiteit zelf, werden uitvoerig bestudeerd. Het verzet van Fransgezinde zijde kwam evenwel nog onvoldoende aan bod. Dit is een opmerkelijk tekort, omdat een studie over dit verzet noodzakelijk is om een der hoogtepunten uit de Vlaamse emancipatiestrijd beter te kunnen begrijpen. Dank zij mijn geëerde professor Romain Van Eeno kreeg ik de gelegenheid mijn licentiaatsverhandeling, in het voorbije academisch jaar ingediend bij de faculteit Letteren en Wijsbegeerte, afdeling Geschiedenis, van de R.U.G., aan dit belangrijke aspect te wijden.

Uit basiswerken als F. Fredericqs *Schets eener Geschiedenis der Vlaamsche Beweging* en H. Elias' *Geschiedenis der Vlaamse Gedachte*, bleek dat het verzet tegen een Nederlandstalige universiteit in Gent voornamelijk kwam van de in 1898 gestichte *Association flamande pour la vulgarisation de la langue française*, een vereniging die nog steeds bestaat en die haar zetel heeft aan de Koornlei 22, in Gent. Ik heb dan ook mijn studie toegespitst op deze vereniging en mijn verhandeling bestrijkt een tijdspanne van 17 jaar, d.w.z. tot de eerste wereldoorlog, die voor de Rijksuniversiteit in Gent een nieuwe periode inluidde.

Het doel van de A.F.V.L.F. luidde: het verspreiden van de Franse taal en cultuur bij „het gewone volk” in Vlaanderen. Zo werden in volksbuurten Franse lessen georganiseerd, gratis een

Frans-Vlaams handboek verspreid onder de Vlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk, wedstrijden in de Franse taal op touw gezet, een bibliotheek met Frans-talige werken geopend en Frans-talige kulturele verenigingen gesteund. Volgens de leden van de Association, die in Gent bekend stonden als „de vulgarisateurs”, was dit hun enige bedoeling. De vereniging hield zich evenwel ook bezig met de taalstrijd. Een eerste aktie die zij voerde, was trouwens een referendum onder de ouders van de leerlingen van het Gentse Ateneum, een referendum dat moest bewijzen dat de meerderheid tegen de vernederlandsing van het middelbaar onderwijs volgens de wet van 1883 gekant was. Een ander initiatief van de Association was het zogenaamde herbergreferendum, waarbij in een twintigtal cafés protestlijsten tegen de vernederlandsing van de Gentse universiteit ter ondertekening werden neergelegd. Er bestaan bovendien aanwijzingen dat de „vulgarisateurs” tijdens de verkiezingen, vooral in 1907 en 1911, een campagne tegen de Vlaamsgezinde kandidaten voerden. Ook werd in 1910, toen de strijd voor de vernederlandsing van de universiteit een nieuwe impuls kreeg door het optreden van de „drie kraaiende hanen” (Camille Huysmans, Louis Franck en Frans van Cauwelaert), door „vulgarisateurs” een *Union pour la défense de la langue française à l'université de Gand* gesticht. Dit bewijst wel het anti-Vlaamse karakter van de vereniging. Zij deed echter haar best om het tegendeel te doen blijken.

De „vulgarisateurs” beweerden te handelen in het belang van het Vlaamse volk: door de Vlaamse arbeiders Frans te leren, zouden zij hen op een hoger intellectueel niveau tillen. Deze gedachte is er waarschijnlijk de oorzaak van dat de socialistische voorman Edward Anseele en de letterkundige Cyriel Buysse lid werden van de A.F.V.L.F. Beiden waren er inderdaad van over-

tuigd, dat de kennis van het Frans voor de Vlaamse werklieden een middel was om zich tegen hun onderdrukkers te verweren.

Wie waren nu die „vulgarisateurs”? In totaal kennen we een 162 namen, voor de gehele periode 1898-1914. Het zijn vooral bestuursleden van de A.F.V.L.F. of de U.D.L.F.U.G. Ze allemaal opnoemen, is natuurlijk onmogelijk in dit artikel en we beperken ons dan ook tot de voornaamsten: generaal Kraus, de voorzitter van de stichtingsvergadering van de A.F.V.L.F., de industrieel Maurice de Smet de Naeyer, voorzitter van de A.F.V.L.F. (1901-1941) en bestuurslid van de U.D.L.F.U.G.; Firmin van den Bosch, vicevoorzitter van de A.F.V.L.F., die prokureur des Konings was in Dendermonde, Georges van Montagu, sekretaris (1898-1909), directeur van de burelen van de 2e Kamer van de provincieraad van Oost-Vlaanderen, professor A. Rolin, voorzitter van de U.D.L.F.U.G., en tenslotte de professoren P. van Wetter en E. Dauge, de bekendste leden van de U.D.L.F.U.G. Enigszins verrassend is het lidmaatschap van de kristen-demokraat Herman de Baets, die lid was van de Snellaertkring maar die daar omwille van zijn aktieve medewerking aan de U.D.L.F.U.G. ontslag moest nemen. Ook Jules De Bruyne-Miry en Achille Gallet-Miry, beiden schoonzonen van Karel Miry, toondichter van *De Vlaamse Leeuw*, waren lid van de Association.

Men ziet het: de „vulgarisateurs” waren invloedrijke personen in Gent. Maurice de Smet de Naeyer bijv., was beheerder van de katoenspinnerij en weverij La Louisiana, omstreeks 1898 was hij voorzitter van de raad van beheer van het doktrinaire liberale dagblad *La Flandre Libérale*, ondervoorzitter van *La Société royale d'agriculture et de botanique*, die om de vijf jaar de Gentse floraliën organiseerde, van 1911 tot 1914 was hij onder-

De Franse Nederlanden

voorzitter van *Le cercle commercial et industriel*, de voorloper van de huidige Kamer van Koophandel, en in 1905 werd hij ondervoorzitter van het uitvoerend comité van de Wereldtentoonstelling die in 1913 in Gent zou worden gehouden.

De beroepen die de „vulgarisateurs” uitoefenden, zijn typisch voor de hoogste sociale laag: men vindt bij hen vooral advocaten, hoge ambtenaren, professoren en industriëlen. De kring waartoe zij behoren, is die van de hoge industriële wereld en adel, die zijn vermaak zocht in de zogenaamde „Engelse Klubs”, zoals de „Société littéraire”, bekend onder de naam „Club des Nobles”, en de „Cercle Artistique et Littéraire”.

De liberalen gaven de hoofdtoon aan in deze verzetsbeweging tegen de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Maar ook de andere politieke richtingen waren vertegenwoordigd. Zelfs Mgr. Stillemans, bisschop van Gent, stond op de ledenlijst. Jammer genoeg is het bronnenmateriaal onvoldoende om precies de druk te meten die van de „vulgarisateurs” uitging op het politieke leven in Gent. Wel stellen we vast, dat er in de gemeenteraad een kern van „vulgarisateurs” aanwezig was en dat verscheidene burgemeesters van gemeenten rond Gent eveneens lid van de A.F.V.L.F. waren. Ook in de provincieraad van Oost-Vlaanderen zaten „vulgarisateurs”.

De mentaliteit van deze mensen vinden wij het best weergegeven in de woorden van P. van Wetter op de stichtingsvergadering van de U.D.L.F.U.G.: „La néerlandisation de l'université de Gand serait à la fois un crime de lèse-civilisation, un crime de lèse-patrie en un crime de lèse-cité”. Al de argumenten die de „vulgarisateurs” tegen de vernederlandsing van de Gentse universiteit gebruikten, zijn varianten op die uitspraak, waaraan de „Union

pour la défense de la langue française” bij de Vlamingen haar spotnaam „de maatschappij der drie leerzen” te danken had.

Els Durnez.

Bibliografie:

- *Bulletin de l'Association flamande pour la vulgarisation de la langue française*, Gent, 1899-1914.
- *La Flandre libérale*, 1898-1914.
- *Het Volksbelang*, 1894-1914.
- *Union pour la défense de la langue française à l'université de Gand*, Gent, 1910.
- E. Durnez, *L'Association flamande pour la vulgarisation de la langue française. Een verzetsbeweging tegen de vernederlandsing van de Gentse universiteit (1898-1914)*. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, R.U.G., 1974.
- G. Van Severen, *Soixante années de vulgarisation de la langue française en Belgique*, Gent, 1958.

Het overleg inzake regionaal-ekonomisch beleid in de grensregio Noord-Frankrijk/West-België.

Deze studie wil op de eerste plaats een overzicht geven van de verschillende overlegorganen, opgericht sinds 1960, die de bedoeling hebben een grotere samenwerking bij de uitbouw van het ekonomisch beleid in de grensregio Noord-Frankrijk/West-België (1) te bereiken.

Een gekoördineerd ekonomisch beleid is noodzakelijk om de rentabiliteit van de investeringen te vergroten.

Het bestudeerde gebied vertoont inderdaad een zekere homogeniteit voor een aantal belangrijke sociaal-ekonomische kenmerken. Dat is onder meer het geval voor:

- De relatieve belangrijkheid van de actieve bevolking.
- De tewerkstellingsstructuur.
- Het aandeel van de bruto toegevoegde waarde van de verschillende bedrijfstakken.

Om de evolutie van het overleg te begrijpen, werd getracht aan te tonen hoe het ontstaan van de verschillende overlegorganen rechtstreeks met elkaar verband houdt. Indien mogelijk, werd contact opgenomen met de personen die rechtstreeks betrokken zijn (waren) bij de oprichting van de diverse overleginstanties. De volgende overlegorganen zijn besproken:

- a) Het Regionaal-Ekonomisch Contactcomité.
- b) De periodieke bijeenkomsten van de gouverneurs van de provincies West-Vlaanderen en Henegouwen en van de prefekten van de departementen Nord en Pas-de-Calais.
- c) De Frans-Belgische commissie voor de grensproblemen.
- d) De permanente conferentie van de Belgische en Franse Kamers van Koophandel van het Leie-Scheldegebied.
- e) De permanente conferentie van de Franse en Belgische Ka-